

усвідомленню, що цей процес тривалий і неоднозначний. Ситуація стимулювала появу другої площини інтеграції – регіональної. Ініціативи в цій сфері, попри те що її розглядали спочатку як перешкоду на шляху до ЄС, насправді допомогли в розвитку економіки країн ЦСЄ. Однак, з 1995 р., виразна динаміка спостерігалася лише в межах CEFTA. У регіоні рекордними темпами зростала торгівля, але подальша широка інтеграція зіткнулася з багатьма економічними і політичними перешкодами.

¹ Kuczyński M. Konflikty i punktyzapałne w Europie / M. Kuczyński. – Warszawa, 1994. – S. 10.

² Sprawozdanie stenograficzne z posiedzenia Sejmu RP 20 luty 1993 r. – Warszawa, 1994. – S. 216.

³ Bernatowicz G. Od Pentagonale do Heksagonale / G. Bernatowicz // Sprawy Międzynarodowe. – 1991. – № 12. – S. 26.

⁴ Волков В.К. «Новый мировой порядок» и балканский кризис 90-х годов / В.К. Волков // Новая и новейшая история. – 2002. – №2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vivovoco.rsl.ru/VV/PAPERS/HISTORY/VOLKOV.HTM>

⁵ Państwa wyszehradzkie. Systemy polityczne, gospodarka, współpraca / M. Szczepaniak (red.). – Poznań, 1996. – S. 86-93.

⁶ Szczepaniak M. CEFTA – wolny wybór, perswazja czy przymus / M. Szczepaniak // Postzimnowojenna Europa. Ku jedności czy nowym podziałom. – Wrocław, 1995. – S. 175-184.

⁷ Deszczyński P., Szczepaniak M. Grupa Wyszehradzka. Współpraca polityczna i gospodarcza/ P. Deszczyński, M. Szczepaniak. – Toruń, 1995. – S. 114.

⁸ Rocznik GUS (Główny Urząd Statystyczny). – Warszawa, 1995. – S. 380.

⁹ Wspólne wartości i interesy. Spotkanie Komisji Spraw Zagranicznych Sejmu i Senatu z Ministrem Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej Josefem Zieľencem // Polska w Europie. – Warszawa, 1994. – S. 32-34.

¹⁰ Plechanovova B. European Union – Its Place in Czech Foreign Policy/ B. Plechanovova. – Duszniki, 1997. – S. 214.

¹¹ Cieřliński A. Umowy o stowarzyszeniu z państwami europejskimi. Instrument stosunków zewnętrznych Wspólnot Europejskich / A. Cieřliński // Wspólnoty Europejskie. Wybrane problemy prawne / J. Kolasa (red.). – Wrocław, 1994. – Cz. 1. – S. 137.

¹² Weidenfeld W., Wessels W. Europe od A do Z. Podręcznik integracji europejskiej / W. Weidenfeld, W. Wessels. – Gliwice, 1996. – S. 74.

¹³ Nugent N. The Government and Politics of the European Union / N. Nugent. – London, 1995. – S. 2-5.

¹⁴ Половина експорту та імпорту Росії припадає на ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ipress.ua/news/polovyna_eksportu_ta_importu_rosii_prypadaie_na_ues_25118.html

¹⁵ Allen D., Smith M. External Policy Developments / D. Allen, M. Smith // Journal of Common Market Studies. – 1995. – Vol. 33. – S.76-78.

¹⁶ Treaties Establishing the European Communities. – Brussels – Luxembourg, 1987. – S. 127-129.

¹⁷ Див.: Weidenfeld W., Wessels W. Op. cit. – S. 76.

УДК 35.08(477)

© Руслана Клим
(Вижниця)

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ ДО СТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У статті розглянуто особливості трансформації державної служби в Україні та досліджено основні напрямки нормативно-правової діяльності щодо вдосконалення інституту держслужби на шляху до стандартів ЄС.

Ключові слова: державна служба, трансформація державної служби, стандарти Європейського Союзу.

Р.Клим

Особенности трансформации института государственной службы в Украине к стандартам Европейского Союза

В статье рассмотрены особенности трансформации государственной службы в Украине и исследованы основные направления нормативно-правовой деятельности по совершенствованию института госслужбы на пути к стандартам ЕС.

Ключевые слова: государственная служба, трансформация государственной службы, стандарты Европейского Союза.

R.Klym

Eigenschaften der Transformation des Öffentlichen Dienstes in der Ukraine an EU-Standards

Der Artikel beschreibt die Besonderheiten der Transformation des öffentlichen Dienstes in der Ukraine und man studierte Schwerpunkte der anwaltlichen Tätigkeit auf den öffentlich-Institution gegenüber den EU-Standards zu verbessern.

Keywords: der städtliche Dienst, die Transformation des öffentlichen Dienstes, die Standards der Europäischen Union.

Постановка проблеми. Сьогодні державна служба в Україні зазнає надзвичайно глибоких перетворень, що зумовлені, насамперед, європейським вибором нашої держави. Ключовою складовою змін є посилення інституційної спроможності державного управління, підвищення якості управлінських послуг та забезпечення прямої кореляції між службовим просуванням та оплатою праці з рівнем кваліфікації службовця, його компетентністю, професіоналізмом, діловими якостями. За цих умов є необхідним аналіз особливостей трансформації інституту державної служби в Україні до європейських стандартів організації публічної служби.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремим аспектам удосконалення та трансформації державної служби України приділено увагу в працях таких фахівців, як Ю. Ковбасюк¹, В. Коцюба², І. Чуприна³, Б. Шевчук⁴ та ін.

Метою статті є дослідження аспектів трансформації інституту державної служби України в процесі адаптації до стандартів Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. У світлі історичних подій кінця ХХ ст. Україна докорінно змінила свій статус, здійснивши перехід від Радянської Соціалістичної Республіки до незалежної, суверенної, демократичної, соціальної і правової держави. Така трансформація призвела до зміни соціальних відносин в країні, до змін у політичній, економічній та інших сферах. Процеси реформування торкнулись також і державної служби, яка сьогодні є особливою частиною процесу інтеграції до Європейського Союзу.

Основу трансформації української держслужби складають критерії європейського адміністративного простору. Зауважимо, що ключові для західної правової доктрини поняття демократії та верховенства права відображені в концепції «належного врядування».

Поняття «належне врядування» можна визначити як систему інститутів, за допомогою яких здійснюється влада в країні, реалізується публічна політика і надаються суспільні послуги.

На думку Б. Шевчук, основними рисами, які характеризують концепцію «належного врядування», є:

– участь (Participation). Усі громадяни мають право голосу. Участь може бути як безпосередньою, так і опосередкованою через легітимізовані посередницькі інституції та представників;

– верховенство права (Rule of law). Правова система повинна бути справедливою і діяти однаково для всіх, особливо стосовно прав людини;

– прозорість (Transparency). Свобода інформації, її повнота і доступність для всіх, хто в ній зацікавлений;

– відповідальність (Responsiveness). Інституції та процеси служать усім членам суспільства;

– орієнтація на консенсус (Consensus orientation). Дотримання балансу інтересів для досягнення широкого консенсусу з локальних і загальних питань та процедур;

– справедливість (Equity). Добробут суспільства залежить від врахування інтересів кожного члена суспільства у ньому;

– ефективність та результативність (Effectiveness and efficiency). Максимально ефективне використання ресурсів для задоволення потреб громадян;

– підзвітність (Accountability). Уряд, приватний бізнес та структури громадянського суспільства підзвітні громадськості та інституційним носіям прав (stakeholders);

– стратегічне бачення (Strategic vision). Лідери та громадськість мають довготермінову перспективу щодо «Належного врядування» і людського розвитку, а також чітко уявляють собі ці заходи, які необхідні для їх реалізації⁵.

З метою удосконалення держслужби в Україні, відповідно до загальних засад її функціонування у державах Євросоюзу, був прийнятий Указ Президента України «Про Концепцію адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу»⁶. Зауважимо, що Концепція визначила основні напрямки адаптації української держслужби до стандартів ЄС. Це, зокрема, вдосконалення правових засад функціонування державної служби, реформування системи оплати праці державних службовців, встановлення порядку надання державних послуг та вдосконалення нормативного регулювання вимог професійної етики державних службовців, удосконалення та підвищення ефективності управління державною службою.

Серед основних характеристик, які притаманні державній службі в європейському адміністративному просторі та визначають сфери модернізації української державної служби, потрібно назвати:

– відокремленість державної служби від політики з чітко окресленими політичними та професійними/адміністративними посадами;

– прийом на роботу та просування державних службовців по службі за своїми діловими та професійними якостями та на засадах конкуренції;

– наявність прозорих можливостей кар'єрного зростання і навчання державних службовців упродовж своєї роботи;

– правові обмеження вільної участі державних службовців у політичній та економічній діяльності;

– установлену законом схему оплати праці, яка визначається індивідуально за об'єктивними та прозорими критеріями;

– умови оплати та інші умови служби, які спрямовані на забезпечення залучення, підготовки, розвитку і перепідготовки кваліфікованих осіб та сприяння їхній якісній роботі;

– управління діяльністю державних службовців, яке забезпечує гарантії якісного виконання своїх функцій та однорідність стандартів служби, що виконуються на всіх рівнях державного управління;

– фінансове забезпечення заробітної плати, яке спрямоване на ефективність діяльності, а витрати на заробітну плату можна належним чином контролювати;

– відповідальність державних службовців за свої дії, зобов'язання вживати заходів та приймати відповідні рішення у прозорий і передбачуваний спосіб відповідно до закону без необґрунтованого тиску, та які підлягають контролю та судовому розгляду⁷.

Зазначимо, що перелічені характеристики були враховані при підготовці та прийнятті нового Закону України «Про державну службу»⁸. Відповідно до нього, державна служба – професійна діяльність державних службовців з підготовки пропозицій щодо формування державної політики, забезпечення її реалізації та надання адміністративних послуг.

На думку В. Коцюби, зміни в законодавстві про державну службу зумовлені постановкою нових державних завдань, реформою державного управління, створенням нових конституційно-правових засад, реформуванням політичної та економічної систем⁹.

Трансформація інституту державної служби в Україні повинна базуватись на традиціях європейської цивілізації. Це, зокрема, побудова громадянського суспільства, тобто впровадження нових рівнів урядування, які мають наблизити кожного громадянина до процесу управління, стимулювати подальший розвиток громад, водночас роблячи їх відповідальними за результати своєї діяльності та забезпечення дотримання таких базових принципів ЄС, як субсидіарність, ефективність, прозорість, відкритість, підзвітність та гнучкість.

Аналізуючи принцип субсидіарності, зазначимо, що це фундаментальний принцип функціонування Європейського Союзу. Шляхом деконцентрації центральний уряд передає ряд функцій, що можуть ефективно здійснюватись на нижчому рівні, ближче до громадянина, місцевим органам влади, або делегує їх територіальним спільнотам, залишаючи водночас частину з них у сфері своєї компетенції.

Принцип ефективності визначає місце країни в Європейському Союзі та характеризується ефективністю використання здібностей її громадян і спроможністю локальних та регіональних громад успішно використовувати свої можливості для потенційного розвитку.

Прозорість, відкритість і підзвітність означає ліквідацію зайвих адміністративно-бюрократичних структур, радикальне реформування системи публічних фінансів, делегування нових, ширших повноважень для демократично вибраних місцевих влад.

Базовою характеристикою принципу гнучкості є здатність оперативно реагувати на зміни зовнішніх і внутрішніх чинників, підвищення рівня

гнучкості та встановлення ефективного зворотного зв'язку.

Серед основних напрямків процесу подальшої модернізації і адаптації української державної служби до принципів організації адміністративного простору Європи, на думку Ю. Ковбасюка, є:

- пошук оптимального співвідношення політичних і професійних посад в адміністраціях різного рівня;

- зменшення ролі вертикальної адміністративної ієрархії, розвиток функціональних органів;

- децентралізація, здешевлення, скорочення адміністрацій;

- побудова значної частини діяльності державної служби на основі надання спектра управлінських і адміністративних послуг корпусу професійних менеджерів;

- максимально можлива відкритість у прийнятті управлінських рішень, спрямованих на забезпечення потреб громадян, зокрема на основі застосування «клієнталістської» моделі діяльності державних службовців, в основу якої покладена законодавчо визначена технологія надання адміністративних послуг;

- значне підвищення уваги до культурних і морально-етичних аспектів державної служби¹⁰.

Однак зауважимо, що попри заходи, що вживаються, система законодавства з питань державної служби все ще не повною мірою задовольняє зростаючі потреби суспільства та держави в забезпеченні реалізації конституційних прав і свобод людини й громадянина, ефективного виконання завдань і функцій держави, й тому не відповідає інтересам розвитку громадянського суспільства щодо утвердження демократичної, соціальної, правової держави.

Негативні чинники і тенденції у функціонуванні системи державної служби спричинені значною мірою нестабільністю та неprestижністю державної служби, недотриманням у багатьох випадках вимог щодо політичної нейтральності державних службовців, щодо запобігання конфлікту їхніх матеріальних та інших особистих інтересів, недопущення незаконного впливу на державних службовців під час виконання ними службових обов'язків, невідповідності їхнього статусу, матеріального забезпечення та соціального захисту рівню покладеної на них відповідальності.

Висновки. З огляду на зазначене можна дійти висновку, що останніми роками Україна зробила певні кроки у наближенні вітчизняного законодавства до законодавства Європейського Союзу. Свідченням цього є розробка і прийняття низки нормативно-правових актів у цій сфері. Однак процес трансформації інституту державної служби України до стандартів Європейського Союзу ще

не є завершеним, оскільки новоприйняті нормативно-правові акти потребують належної організації виконання.

Перспективи подальших досліджень. Подальшого наукового обґрунтування потребує теоретико-організаційне забезпечення процесу впровадження європейських стандартів державної служби на національних теренах.

¹ Модернізація державного управління та європейська інтеграція України: наук. доп. / авт. кол.: Ю.В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю.П. Сурмін та ін.; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю.В. Ковбасюка. – К.: НАДУ, 2013. – 120 с.

² Коцюба В.В. Реформування державної служби України в умовах адаптації до євроінтеграції / В.В. Коцюба [Електронний ресурс]. – Режим доступу: nbuv.gov.ua/portal/soc-gum/vsunu/2011_17/Kocuba.pdf

³ Чуприна І.Ю. Державна служба України на шляху адаптації до стандартів Європейського Союзу: стан, проблеми та перспективи / І.Ю. Чуприна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: nbuv.gov.ua/portal/soc-gum/Ardup/2010_1/2-123-130.pdf

⁴ Шевчук Б. Європейські принципи належного врядування та реформа системи органів виконавчої влади в Україні / Б. Шевчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.lvivacademy.com/visnik9/fail/Shevchuk_B.pdf

⁵ Шевчук Б. Європейські принципи належного врядування та реформа системи органів виконавчої влади в Україні / Б. Шевчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.lvivacademy.com/visnik9/fail/Shevchuk_B.pdf

⁶ Про Концепцію адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу: Указ Президента України від 5 березня 2004 р. №278/2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

⁷ Модернізація державного управління та європейська інтеграція України: наук. доп. / авт. кол.: Ю.В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю.П. Сурмін та ін.; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю.В. Ковбасюка. – К.: НАДУ, 2013. – С. 79.

⁸ Про державну службу: Закон України №4050-VI від 17.11.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

⁹ Коцюба В.В. Реформування державної служби України в умовах адаптації до євроінтеграції / В.В. Коцюба [Електронний ресурс]. – Режим доступу: nbuv.gov.ua/portal/soc-gum/vsunu/2011_17/Kocuba.pdf

¹⁰ Модернізація державного управління та європейська інтеграція України: наук. доп. / авт. кол.: Ю.В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю.П. Сурмін та ін.; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю.В. Ковбасюка. – К.: НАДУ, 2013. – С. 82-83.

УДК 327(497.2):061.1ЄС

© Віра Бурдяк
(Чернівці)

ПОЛІТИЧНІ ВИМІРИ ЧЛЕНСТВА БОЛГАРІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

У статті досліджено політичні виміри членства Болгарії в Європейському Союзі. Проаналізовані напрями і діяльність уряду, провідних політичних партій та протестна участь громадян, які важко адаптуються до вимог ЄС в умовах членства Болгарії в цій міжнародній спільноті.

Ключові слова: Республіка Болгарія, політичні партії, парламентські та президентські вибори, євроінтеграція, Європейський Союз.

В.Бурдяк

Политические измерения членства Болгарии в Европейском Союзе

В статье исследованы политические измерения членства Болгарии в Европейском Союзе. Проанализированы направления и деятельность правительства, ведущих политических партий и протестное участие граждан, которые трудно адаптируются к требованиям ЕС в условиях членства Болгарии в этом международном сообществе.

Ключевые слова: Республіка Болгарія, політичні партії, парламентські та президентські вибори, євроінтеграція, Європейський Союз.

V. Burdiak

Political Dimensions of Bulgaria's Membership in the European Union

The article investigates the political dimensions of Bulgaria's membership in the European Union. The author analyzed the direction and activity of the government, leading political parties and protest to the participation of citizens, which are difficult to adapt to the requirements of EU membership of Bulgaria in the conditions of this international community.

Keywords: Republic of Bulgaria, political parties, parliamentary and presidential elections, European integration, European Union.

Об'єктивний і закономірний процес глобалізації як один з основних факторів сучасного соціально-економічного прогресу, системоутворюючий елемент світової політики втягнув усі країни, в т.ч. і Болгарію, в свою орбіту. Посилення спільності світової економіки, ускладнення і взаємне переплетіння господарських процесів, які змушують шукати нові шляхи для відстоювання національних державних інтересів на світовій арені, водночас спонукали вибір Республікою Болгарія (РБ) важливого рішення – вступу до Європейсь-